תורה אור • פרשת ויצא • מאמר 3

וללבן שתי בנות וגו'

"וללבן שתי בנות"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית
/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/3

1 **וללבן שתי בנות וגו'. הנה לאה ורחל הם אותיות המחשבה ואותיות הדבור. שהם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא (עיין לקמן בד"ה בכ"ה בכסליו בפי' ושם ה' קטנה רחל)**

"וללבן שתי בנות" וגו'. לאה ורחל הן אותיות המחשבה ואותיות הדיבור, שהן עלמא דאתכסיא (העולם המכוסה) ועלמא דאתגליא (העולם הגלוי). (ראו להלן במאמר "בכ"ה בכסליו", בפירוש "ושם ה' קטנה רחל": ה"א קטנה — רחל.)

וזהו ענין בארצות החיים. ב' ארצות. שבזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] **היה קיים היו שני הבחינות מאירים באי"י** [בארץ ישראל].

זהו פירוש "בארצות החיים" — שתי ארצות. בזמן שבית המקדש היה קיים, שתי הבחינות האירו בארץ ישראל.

והעיקר היה בחי' רחל (שנקראת עקרת הבית) **כי המחשבה מתלבשת בתוך הדבור והדבור היה מתגלה.**

והעיקרית הייתה בחינת רחל, הנקראת "עקרת הבית", שכן המחשבה מתלבשת בתוך הדיבור, והדיבור היה מתגלה.

ולפי שרחל שהוא בחי' הדבור הוא עלמא דאתגליא לכך היה אז באי"י [בארץ ישראל] **גילוי אלקותו ית' שהיו חכמים גדולים בעלי רוה"ק** [רוח הקודש] **ונביאים (וכמו שפרש"י** [שפירש רש"י / שפירוש רש"י] **גבי יונה ויחזקאל שאין הנבואה שורה אלא באי"י** [בארץ ישראל])

ומכיוון שרחל, שהיא בחינת הדיבור, היא עלמא דאתגליא, הייתה אז בארץ ישראל התגלות של אלקותו ית': היו בה חכמים גדולים בעלי רוח הקודש ונביאים (כפי שרש"י מפרש בעניין יונה ויחזקאל, שהנבואה שורה רק בארץ ישראל).

ובפרט בהמ"ק [בית המקדש] **והשראת השכינה בקה"ק** [בקדש הקדשים] **ואורים ותומים ועבודת הקרבנות שהי'** [שהיה] **יורד אש שלמעלה. משא"כ אחר חורבן בהמ"ק** [בית המקדש] **שגלו ישראל וגלתה עמהם השכינה.**

ובפרט היו שם בית המקדש, השראת השכינה בקודש הקודשים, אורים ותומים ועבודת הקרבנות, שבמהלכה הייתה יורדת אש מלמעלה. אך לא כן לאחר חורבן בית המקדש, כשישראל גלו והשכינה גלתה עמם.

שהיא בחי' רחל שהיא בבחי' גלות בע' [בשבעים] **שרי' ואינה מאירה כלל מערך הגלוי שהיתה מאירה בזמן הבית שהי'** [שהיה] **הדבור מתגלה משא"כ עכשיו כתיב כרחל לפני גוזזי' נאלמה.**

[השכינה] היא בחינת רחל, המצויה בגלות בין שבעים השרים, ואינה מאירה כלל בהשוואה להתגלות שבה האירה בזמן בית המקדש, כשהדיבור היה מתגלה. ואילו עכשיו נאמר: "כרחל לפני גוזזי' נאלמה".

והעבודה היא בדרך בירורים כו' (וכמ"ש ע"פ במדבר סיני) **ומ"מ נשאר מאיר באי"י** [בארץ ישראל] **בחי' לאה והיא מדרגה יותר גבוה מבחי' רחל וכמשל המחשבה שהיא רוחניות ונעלית מן הדבור**

והעבודה היא בדרך בירורים וכו' (כמבואר על "במדבר סיני"). ואף על פי כן, בחינת לאה מוסיפה להאיר בארץ ישראל, והיא מדרגה גבוהה יותר מבחינת רחל, בדומה למחשבה, שהיא רוחנית ונעלית מן הדיבור.

(שהיא אינה בגלות כי רחל נק' מ"ם פתוחה שיש ממנה פתח ומבוא ליניקת החיצונים בזמן הגלות משא"כ מבחי' מ"ם סתומה. ושם הוא שרש לאה עיין בזהר ר"פ תרומה דף קכ"ו ב' ודף קכ"ז)

(שכן היא אינה בגלות: רחל נקראת מ"ם פתוחה, שיש ממנה פתח ומבוא ליניקת החיצונים בזמן הגלות; אך לא כן בבחינת מ"ם סתומה, ושם שורשה של לאה. ראו בזהר, בתחילת פרשת תרומה, דף קכ"ו ע"ב ודף קכ"ז.)

אך לפי שהוא עלמא דאתכסיא והעלם לכך אין הגילוי אלקות עכשיו באי"י [בארץ ישראל] **מערך הגילוי שהי'** [שהיה] **בזמן בהמ"ק** [בית המקדש] **קיים.**

אך מאחר שזהו העולם הנסתר ועולם של העלם, הגילוי האלוקי בארץ ישראל כיום אינו דומה לגילוי שהיה בה כשהמקדש עמד.

ומ"מ הצדיקים הגדולים אשר בארץ יכולים להשיג עכשיו באי"י [בארץ ישראל] **השגות עליונות יותר אפי'** [אפילו] **ממה שהשיגו צדיקים כמותם בזמן הבית (מאחר שההשגה היא בבחי' מחשבה עליונה כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדבור)**

ובכל זאת, הצדיקים הגדולים הנמצאים בארץ יכולים להשיג כיום בארץ ישראל השגות נעלות אף יותר מאלה שהשיגו צדיקים כמותם בזמן הבית (מאחר שההשגה היא בבחינת המחשבה העליונה כפי שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדיבור).

וכמו האר"י [האלקי רבי יצחק] **ז"ל** [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] **שהשיג השגות עצומות מה שלא השיגו צדיקים גדולים בדורות הקדמונים.**

כך היה אצל האריז"ל, שהשיג השגות עצומות שלא השיגו צדיקים גדולים בדורות הקודמים.

ולהבין מ"ש כי שנואה לאה כו'. הרי יעקב השיג ודאי בעלמ' [בעלמא] **דאתכסי'.**

כדי להבין את מה שנאמר "כי שנואה לאה כו'": הרי יעקב בוודאי השיג את העולם הנסתר!

אך הענין כי יעקב נק' בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה. פי' שהוא הממשיך אור א"ס ב"ה מן הקצה עליונה (היינו הקו הבוקע החלל כמ"ש במ"א) מבחי' כתר למטה ולכן נאמר בו תוספת וי"ו ואלקי יעקב.

אך הענייַן הוא שיעקב נקרא "בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה". כלומר, הוא זה שממשיך את אור אין סוף ברוך הוא מן הקצה העליון (היינו הקו הבוקע את החלל, כפי שמבואר במקום אחר), מבחינת כתר ולמטה; ולכן נאמרה בו תוספת וי"ו: "ואלקי יעקב".

וכן והנורא שמייחד ומחבר חו"ג [חסד וגבורה] **ע"י המשכת והארת האין והיינו ע"י בחי' בטול. וכל ההמשכו' שלו הוא עד הקצה התחתונה. דהיינו בבחי' מלכות עלמא דאתגלייא.**

וכן "והנורא", משום שהוא מייחד ומחבר את חסד וגבורה באמצעות המשכה והארה מן האין (אַיִן) [בחינת ה"אין" האלוקי], והיינו על ידי בחינת ביטול. כל ההמשכות שלו מגיעות עד הקצה התחתון, כלומר לבחינת מלכות, העולם הגלוי.

וזהו ויאהב (יעקב) **גם את רחל מלאה שכל תשוקתו היה להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעלמא דאתגלייא שע"ז יוכלו הכל לקבל משא"כ מבחי' עלמא דאתכסייא כו'**

וזהו "ויאהב (יעקב) גם את רחל מלאה": כל תשוקתו הייתה שאור אין סוף ברוך הוא יתגלה למטה, בעולם הגלוי, שכן כך יוכלו הכול לקבל, מה שאין כן מבחינת העולם הנסתר כו'.

ולכן כתיב וישק יעקב לרחל על דרך שנקוד על וישקהו

ולכן נאמר "וישק יעקב לרחל", בדומה למילה המנוקדת "וישקהו":

דהיינו שבחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] **שהוא זיווג נשיקין ואתדבקו' רוחא ברוחא עד"מ הנשיקין שבאין מפנימית האהבה (עמ"ש במ"א ע"פ ישקני מנשיקות וע"פ אמצאך בחוץ אשקך) וגם בחי' זו המשיך ברחל.**

כלומר, בחינת חכמה, בינה ודעת, שהיא זיווג נשיקין והידבקות רוח ברוח, בדוגמת הנשיקות הבאות מפנימיות האהבה (ראו מה שנתבאר במקום אחר על "ישקני מנשיקות" ועל "אמצאך בחוץ אשקך"); גם בחינה זו המשיך יעקב אל רחל.

וז"ש [וזהו שכתוב] **אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה כי לבן הוא בחי' לובן העליון מקור החסדים שכולו רחמים פשוטים דלית שמאלא בהאי עתיקא**

וזהו שנאמר: "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה". שכן לבן הוא בחינת הלובן העליון, מקור החסדים, שכולו רחמים פשוטים, שכן "לית שמאלא בהאי עתיקא" [העתיק הקדמון];

רק שלמטה נשפל בלבן גשמי ומ"מ כתיב כלו הפך לבן טהור הוא אפי' [אפילו] **הנגע כו' ועל לבן כתיב וישכם לבן בבקר שבכ"י** [שבכל יום] **מתגבר ונמשך אור החסד עליון.**

אלא שלמטה השתלשל הדבר בלבן גשמי. ואף על פי כן נאמר: "כלו הפך לבן טהור הוא" — אפילו הנגע וכו'. ועל לבן נאמר: "וישכם לבן בבקר", שכן בכל יום מתגבר אור החסד העליון ונמשך למטה.

2 **וינשק לבניו ובנותיו שנמשך בכל פרצופי האצי' זכרים ונקבות. ואח"כ ולבן שב למקומו למעלה מעלה ויעקב הלך לדרכו להמשיך בחינת לובן העליון הנ"ל למטה מטה ברחל בתו הקטנה בחי' דבור כו'.**

"וינשק לבניו ובנותיו": [כלומר,] הדבר נמשך בכל הפרצופים (partzufim) של אצילות, הזכריים והנקביים. ואחר כך, "ולבן שב למקומו", למעלה מעלה, ו"ויעקב הלך לדרכו" — כדי להמשיך את בחינת הלובן העליון שהוזכרה לעיל, למטה מטה, אל רחל, בתו הקטנה, בחינת הדיבור וכו'.

ולכן היתה רחל עקרה כי ההולדה מבחי' הדבור הוא להיות הגילוי בבי"ע וא"א להיות הולדה וגילוי בבי"ע שהרי הנבראים הם נפרדים וא"א להתגלות להם בחי' לובן העליון הנ"ל.

ולכן רחל הייתה עקרה, שכן לידה מבחינת הדיבור פירושה שתהיה התגלות בעולמות בריאה, יצירה ועשיה. אך לא תיתכן לידה והתגלות בבריאה, יצירה ועשיה, מכיוון שהנבראים הם נפרדים, ואין אפשרות שבחינת הלובן העליון שהוזכרה לעיל תתגלה להם.

(ומש"ל [ומה שכתוב לעיל] **דרחל נק' עלמא דאתגלייא מ"מ להיות הגילוי ע"ד בחי' לידה הוא קשה ביותר כו' ויש חילוק גדול בין שארי השפעות לבחי' לידה שהוא גילוי עליון יותר ועמ"ש בזוהר פ' פנחס דרמ"ט)**

(ולגבי מה שנאמר לעיל שרחל נקראת עלמא דאתגלייא — אף על פי כן, שההתגלות תהיה באופן של בחינת לידה קשה ביותר וכו'. יש הבדל גדול בין שאר ההשפעות לבין בחינת לידה, שהיא התגלות נעלית יותר. ראו מה שנכתב בזהר, פרשת פינחס, דף רמ"ט.)

אבל לאה שהיא המחשבה ילדה ששה בנים שהם הספי' [הספירה / הספירות] שבאצי' עצמו ששם היה שרש השבטים ולכן נק' שבטי יה.

אבל לאה, שהיא המחשבה, ילדה שישה בנים, שהם הספירות שבאצילות עצמה, שכן שם היה שורש השבטים; ולכן הם נקראים "שבטי יה".

יהודה הפעם אודה בחי' בטול והודאה הרי הוא נמשך ומסתעף מן המחשבה דוקא.

יהודה — "הפעם אודה" — הוא בחינת ביטול והודאה, הנמשכת ומסתעפת דווקא מן המחשבה.

וכן ראובן ושמעון ראיה ושמיעה הוא ג"כ למעלה מבחי' הדבור אלא מן המחשבה הן נמשכים כו' (כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה כו')

וכן ראובן ושמעון — ראייה ושמיעה — הם גם למעלה מבחינת הדיבור; אלא שהם נמשכים מן המחשבה וכו' (כפי שנתבאר במקום אחר על "יהודה אתה" וכו').

וגם לוי שהוא בחי' התקשרות כמ"ש הפעם ילוה כו' נמשך ונולד ג"כ מן המחשבה

וגם לוי, שהוא בחינת התקשרות, כפי שנאמר "הפעם [אישי] ילוה" וכו', נמשך ונולד גם הוא מן המחשבה,

כנראה בחוש במי שהוא בעל מחשבה שאינו מרגיש כלל בעסקים החולפים לפניו מחמת גודל התקשרות שיש לו בהמחשבה.

כפי שרואים בחוש אצל אדם השקוע במחשבה: הוא אינו חש כלל בעניינים החולפים לפניו, מפני שעוצמת ההתקשרות שלו במחשבה גדולה כל כך.

וכמ"ש במדרש בעובדא דר' [דרבי] חייא רבה. וכן גבי רבא (בפ' אר"ע [אמר רבי עקיבא]) דהוה מעיין בשמעתי' [בשמעתיה] כו'.

וכפי שמסופר במדרש במעשה של רבי חייא רבה; וכן אצל רבא (בפרק "רבי עקיבא אומר"), שהיה מעיין בשמועתו וכו'.

ולכן יצא ממנו משה שהיה כבד פה וכבד לשון דהיינו שלגודל התקשרותו בבחי' בטול ונחנו מה לא היה יכול להיות משפיע כו' שהיא בחי' הדבור כו'

ומשום כך יצא ממנו משה, שהיה "כבד פה וכבד לשון"; כלומר, מחמת עוצמת התקשרותו בבחינת ביטול ו"ונחנו מה", לא יכול היה להיות משפיע וכו', שהיא בחינת הדיבור וכו'.

ועיקר ההפרש בין התקשרות דלוי שהוא בחי' בטול ובין הודיה דיהודה שהוא ג"כ בחי' בטול הוא כי יהודה הוא בחי' הבטול בגילוי כענין מודים שכורע ומשתחוה

עיקר ההבדל בין התקשרותו של לוי, שהיא בחינת ביטול, לבין ההודאה של יהודה, שגם היא בחינת ביטול, הוא שיהודה הוא בחינת הביטול בגלוי, כדוגמת [ברכת] "מודים", שבה האדם כורע ומשתחווה.

ולכן יצאו ממנו מלכי בית דוד שבטולם הוא בחי' הבטול שבהתגלות וחיצוניות.

ומשום כך יצאו ממנו מלכי בית דוד, שהביטול שלהם הוא בחינת הביטול שבגילוי ובחיצוניות.

אבל לוי שהוא בחי' ההתקשרות והבטול בפנימיותו ועצמותו הגם שבחיצוניות אינו נגלה כלל וכענין בטול דצבא השמים לך משתחוים שההשתחואה של המלאכים אינו ענין השתחואה גשמיות אלא שמשתחוה ובטל בהשגתו ברוחניות

אבל לוי הוא בחינת התקשרות וביטול בפנימיותו ובעצמותו, אף שבחיצוניות הדבר אינו מתגלה כלל. הדבר דומה לביטול שב"צבא השמים לך משתחוים": השתחוואת המלאכים אינה השתחוואה גשמית, אלא הם משתחווים ומתבטלים בהשגתם הרוחנית.

ולכן יצא ממנו משה (ועמ"ש במ"א ההפרש בין משה ואליהו שהוא גם כן עד"ז) ואח"כ ותעמוד מלדת שלא היה יכול להיות בחי' גילוי עוד.

ומשום כך יצא ממנו משה (וראה מה שנתבאר במקום אחר על ההבדל בין משה לאליהו, שגם הוא באותו עניין), ואחר כך "ותעמוד מלדת", שכן כבר לא הייתה יכולה להיות בחינת גילוי נוספת.

(ועמ"ש ע"פ טובה הארץ מאד מאד דענין דור המדבר שהיה מבחי' לאה עולם המחשבה וטענו למה צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מל' ארץ תתאה לקיים המצות בדבור ובמעשה הלא זה אפשר לקיים גם ע"י התומ"צ ברוחניות דהיינו ע"י המחשבה כו' [התורה ומצות]

(וראה מה שנתבאר על "טובה הארץ מאד מאד", שדור המדבר היה בבחינת לאה, עולם המחשבה, וטענו: מדוע צריכים לרדת לבחינת עולם הדיבור, שהיא בחינת מלכות (ריבונות), הארץ התחתונה, כדי לקיים את המצוות בדיבור ובמעשה? וכי אי אפשר לקיים זאת גם באמצעות התורה והמצוות ברוחניות, כלומר באמצעות המחשבה וכו'?)

אך באמת היו בטעות גדול דע"י דבור ומעשה דוקא נמשך גילוי אוא"ס [אור אין סוף] **ב"ה ביתר שאת לאין קץ כי נעוץ סופן בתחלתן כו' ומרבע"ה** [ומשה רבינו עליו השלום] **התפלל תקט"ו תפלות ליכנס לארץ כו'.**

אבל באמת הם טעו טעות גדולה, שכן דווקא באמצעות דיבור ומעשה נמשכת התגלות של אור אין סוף ברוך הוא ביתר שאת לאין קץ, שהרי "נעוץ סופן בתחלתן" וכו'. ומשה רבינו ע"ה התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות כדי להיכנס לארץ וכו'.

ועפ"ז [ועל פי זה] **יובן עוד ענין ויאהב יעקב את רחל דוקא שהיא בחי' דבור ומעשה כי שנואה לאה ההפך מכוונת דור המדבר.**

על פי זה יובן עניין נוסף: "ויאהב יעקב את רחל" דווקא, שכן רחל היא בחינת דיבור ומעשה, ואילו "שנואה לאה" הוא היפך כוונתו של דור המדבר.

ואמנם צריך ביאור מ"ש לאה הפעם ילוה אישי אלי דוקא דודאי לא עלה על דעתה לאפוקי מבחי' דבור ומעשה.

אך יש לבאר את דברי לאה: "הפעם ילוה אישי אלי" דווקא; שהרי ודאי לא עלה בדעתה לשלול את בחינת הדיבור והמעשה.

אלא הענין כי באמת צ"ל ב' הבחי' מודו"מ [מחשבה דבור ומעשה] **דהא בלא הא לא סגי ועמ"ש במ"א בענין לויתן ושור הבר שהוא ג"כ ענין ב' בחי' הנ"ל לויתן לשון התקשרות בחי' בטול דנוני ימא כמו הפעם ילוה כו'**

אלא העניין הוא שבאמת צריכים להיות שתי הבחינות — מחשבה, דיבור ומעשה — שכן אי אפשר להסתפק באחת מהן בלי האחרת. ראו גם מה שמבואר במקום אחר בעניין הלויתן ושור הבר, שגם הם מייצגים את שתי הבחינות האמורות: לויתן הוא לשון התקשרות, והוא בחינת הביטול (התבטלותם למקורם) של נוני ימא (דגי הים), בדומה ל"הפעם ילוה כו'".

ולאה רצתה שיהיה העיקר ע"י בחינה זו ע"ד שאמרו בחסידים הראשונים שהיו שוהין ט' שעות בכל יום בתפלה שהוא כענין בטול והתקשרות הנ"ל דמחשבה כו'.

לאה רצתה שהעיקר יהיה באמצעות בחינה זו, בדומה למה שנאמר על החסידים הראשונים, שהיו שוהים תשע שעות מדי יום בתפילה; הדבר דומה לעניין הביטול וההתקשרות של המחשבה שהוזכר לעיל וכו'.

ואימתי תורתן נעשית אלא מתוך שחסידים הן כו' הרי רוב עסקם היה עד"ז)ומבואר ענין זה לקמן בד"ה ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו')

"ואימתי תורתן נעשית אלא מתוך שחסידים הן כו'" — מכאן שרוב עיסוקם היה מסוג זה. (עניין זה מבואר בהמשך, במאמר ד"ה "ששים המה מלכות" כו', "אחת היא יונתי" כו'.)

ואמנם יעקב ידע שזה אי אפשר רק לבני עלייה שהן מועטים אבל כל ישראל עיקר רוב העסק הוא ע"י דבור ומעשה

אולם יעקב ידע שדרך זו אפשרית רק לבני עלייה, שהם מעטים; ואילו אצל כלל ישראל, עיקר העיסוק הוא באמצעות דיבור ומעשה.

ולכן היה באהל רחל עיקר קביעותו שהוא בחי' דומ"ע [דבור ומעשה] **ומ"מ צ"ל ג"כ מחשבה שמזה נמשך ראיה ושמיעה לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'**

לכן קבע את עיקר מושבו באוהל רחל, שהיא בחינת דיבור ומעשה. ואף על פי כן נחוצה גם המחשבה, שממנה נמשכות הראייה והשמיעה, כדי "לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'".

וכל האומר אין לי אלא תורה כו' אלא צ"ל רו"ש [רצוא ושוב] **רק כי אז נעוץ סופן כו':**

"וכל האומר אין לי אלא תורה כו'". אלא שצריכות להיות גם ראייה ושמיעה; רק אז "נעוץ סופן כו'".

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיזם חינמי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק